

УДК (UDC) 327 : 343 (4)
DOI: 10.26693/ahpsxxi2024.07.093

COOPERATION OF THE STATES OF THE BALTIC REGION IN THE FIELD OF COMBAT HUMAN TRAFFICKING (ON THE EXAMPLE OF THE COUNCIL OF THE BALTIC SEA STATES)

Tetiana Moiseieva,

e-mail: m.tatyana.n.33@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-6046>

*National University 'Odessa Polytechnic',
Ukraine, 65044, Odesa, Shevchenko Ave., 1*

Abstract

The problem of combating human trafficking becomes extremely important, taking into account: the global nature of the phenomenon of human trafficking; its characteristic features and negative consequences; ineffectiveness of measures to identify victims of human trafficking and bring criminals to justice; growing risks of human trafficking, in the conditions of various crises and conflicts of our time.

The article analyses the activity of the Council of the Baltic Sea States (CBSC) in the field of combating human trafficking (organizational, normative and applied aspects). The relevance of the issue of combating human trafficking for the Baltic region is substantiated, which led to its inclusion in the long-term priority of the CBSC 'Safe and Secure Region'.

It was emphasized that a significant step in the design and conceptualization of the activities of the CBSC (in the area of combating human trafficking) was the creation of a relevant specialized body – the North Baltic Task Force on Combating Human Trafficking (TF-THB). The purpose, composition, and general principles of TF-THB activity are briefly formulated.

Considerable attention was paid to the analysis of the regulatory documents of the target group: 'Target group of CBSC against human trafficking. Strategy 2020-2025' and 'Target group of CBSC against human trafficking, Technical task 2020-2025'.

A description of the projects is given of CBSC and TF-THB ('CAPE', 'CAPE II', 'PROMISE-TRM', 'They have a name', 'Transnational Referral Mechanism of the Baltic Sea Region' (BSR-TRM), information campaign 'Before You Go'): their general direction, participants, and tasks. The special applied value of the 'BSR-TRM' project and the difficulties associated with its implementation are emphasized.

It was determined that an important component of the cooperation of the states of the region is the discussion (with the participation of experts and practitioners) of the pressing problems of combating human trafficking, at the 'fields' of international forums, conferences, and trainings.

Keywords: Council of Baltic Sea States, task force, anti-trafficking in human beings, CBSS and TF-THB projects

СПІВРОБІТНИЦТВО ДЕРЖАВ БАЛТІЙСЬКОГО РЕГІОНУ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ (НА ПРИКЛАДІ РАДИ ДЕРЖАВ БАЛТІЙСЬКОГО МОРЯ)

Тетяна Моїсєєва,

e-mail: m.tatyana.n.33@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7129-6046>

*Національний університет «Одеська політехніка»,
Україна, 65044, м. Одеса, проспект Шевченка, 1*

Анотація

Проблема протидії торгівлі людьми набуває виняткової значущості, враховуючи: глобальність явища торгівлі людьми; його характерні риси та негативні наслідки; неефективність заходів щодо виявлення жертв торгівлі людьми та притягнення до відповідальності злочинців; зростання ризиків торгівлі людьми, в умовах різноманітних криз і конфліктів сучасності.

У статті здійснено аналіз діяльності Ради держав Балтійського моря (РДБМ) у сфері протидії торгівлі людьми (організаційний, нормативний і прикладний аспекти). Обґрунтовано актуальність проблеми для балтійського регіону, що зумовило включення цього напрямку до довгострокового пріоритету РДБМ «Безпечний і захищений регіон».

Наголошено, що значним кроком в оформленні та концептуалізації діяльності РДБМ (в площині протидії торгівлі людьми), стало створення відповідного профільного органу – Північно-Балтійської цільової групи боротьби з торгівлею людьми (TF-TNB). Стисло сформульовано мету, склад, загальні засади діяльності TF-TNB.

Значну увагу приділено аналізу регламентуючих документів цільової групи: «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Стратегія 2020-2025» і «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Технічне завдання 2020-2025».

Охарактеризовано проекти РДБМ і TF-TNB («CAPE», «CAPE II», «PROMISE-TRM», «They have a name», «Транснаціональний механізм перенаправлення в регіоні Балтійського моря» (BSR-TRM), інформаційна кампанія «Before You Go»): їх загальну спрямованість, учасників, завдання. Підкреслено особливе прикладне значення проекту «BSR-TRM» і труднощі, пов'язані з його реалізацією.

Визначено, що вагомою складовою співпраці держав регіону є обговорення (за участі експертів і практиків) назрілих проблем протидії торгівлі людьми, на «майданчиках» міжнародних форумів, конференцій, тренінгів.

Ключові слова: Рада держав Балтійського моря, цільова група, протидія торгівлі людьми, проекти РДБМ і TF-TNB

Постановка проблеми. Торгівля людьми – транснаціональне явище (злочин), яке порушує основні права і свободи людини та має глибокі історичні корені. Характерними його рисами є: глобальність (ареал поширення та масштаби – за оцінками експертів, торгівля людьми стоїть на третьому місці, після нелегальної торгівлі зброєю та наркотиками), різноманітність форм, динамічність, здатність швидко адаптуватися до змінюваних реалій.

Торгівля людьми не є ізольованим явищем, вона тісно пов'язана з багатьма процесами (як на світовому, так і на національному рівнях): політичними, ідеологічними, соціально-економічними, а також – наявністю значного попиту, як на дешеву робочу силу, так і на платні сексуальні послуги (трудова та сексуальна експлуатація є найбільш поширеними видами торгівлі людьми).

У Спільній заяві Міжвідомчої координаційної групи ООН з протидії торгівлі людьми (ICAT), до Всесвітнього дня боротьби з торгівлею людьми (2023 р.), акцентовано, що ризики торгівлі людьми зростають в умовах різноманітних криз і конфліктів, кліматичних змін, відставання темпів соціально-економічного розвитку від стрімкого технологічного прогресу (Joint Statement of the Inter-Agency Coordination Group..., 2023).

На переконання директора Відділу з питань договорів, Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC) Джона Брендоліно, «накладання» (збіг у часі) декількох криз, посилює існуючі ризики торгівлі людьми та створює нові. Саме це, на його думку, ми спостерігали у 2022 р. – наявність численних криз, які сформували потужні виклики для всього людства: гуманітарні кризи, кліматичні катастрофи, затяжна пандемія COVID-19, загострення проблем глобальної економічної та продовольчої безпеки, тероризм, конфлікти й ін. (ICAT Chairs' Annual Report, 2022: 1).

Особливої гостроти проблема набула в умовах, розв'язаної Російською Федерацією, повномасштабної війни проти України, що мало прямим наслідком еміграцію величезної кількості українців за кордон. Згідно з даними Агентства ООН у справах біженців (UNHCR), станом на 31 грудня 2022 р., в Європі було зареєстровано майже 8 мільйонів біженців з України, з яких переважну більшість становили жінки та діти (ICAT Chairs' Annual Report, 2022: 17). Це стало найбільшою кризою біженців в Європі (з часів Другої світової війни) та гуманітарним випробуванням не лише для України, а й для держав-партнерів – у тому числі, в контексті ризиків збільшення масштабів торгівлі людьми, адже мігранти є особливо вразливою категорією на всіх етапах міграційного процесу.

Негативною тенденцією, пов'язаною з торгівлею людьми, є неефективність заходів щодо виявлення жертв торгівлі людьми та притягнення до відповідальності злочинців. Так, в Глобальному звіті Управління ООН з наркотиків і злочинності за 2022 р. міститься офіційна статистика виявлених випадків торгівлі людьми за даними 141 країни (понад 95% населення світу), що охоплює період 2017-2020 рр. Наведені цифри засвідчують скорочення кількості жертв (виявлених у всьому світі) у 2020 р. (2019 р. – 49 692 осіб, 2020 р. – 46 850 осіб). Водночас, згідно документу, подібне зменшення не є демонстрацією позитивної динаміки, а скоріше пояснюється іншими причинами: активізацією нових (латентних) форм торгівлі людьми та складністю їх виявлення, в умовах обмежень, пов'язаних з пандемією COVID-19. Що стосується притягнення до відповідальності за злочини торгівлі людьми, то кількість винесених вироків стабільно зменшується: так, якщо у 2017 р. число виявлених жертв становило 44 989 осіб, а засуджених – 7 310 осіб, то у 2020 р. – 46 850/2 271 осіб (UNODC Global Report on Trafficking in Persons, 2022: 7-11).

Враховуючи глобальність явища торгівлі людьми (та інші, пов'язані з ним аспекти), завдання боротьби з ним набуває виняткової актуальності. Проблема протидії торгівлі людьми вимагає пильної уваги та зусиль всіх зацікавлених сторін (урядів, міжнародних і регіональних організацій, профспілок, громадянського суспільства й ін.), і має ґрунтуватися на комплексному, мультидисциплінарному та цілісному підході до її розв'язання (або, хоча б зменшення масштабів і негативних наслідків). Важливим є вироблення узгодженого підходу до: формування відповідної законодавчої бази, належної інформаційної роботи, розроблення превентивних заходів і практичних «механізмів» протидії торгівлі людьми.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Багатоаспектність такого явища, як торгівля людьми, зумовлює інтерес до нього фахівців різних галузей науки: історії, політології, юриспруденції, соціології й ін. Так, в українській історіографії, торгівля людьми, як соціальне явище, розглядається у статті З.Р. Кісіля (Kisil, 2017); його правову оцінку (як злочину) подано у роботах О.О. Мельнікової (Melnikova, 2016), Н.А. Гураленко (Guralenko, 2020) та Д.О. Михайленко (Mykhaylenko, 2015); співробітництво України (з іншими державами) у боротьбі з

торгівлею людьми, досліджено в публікації Ю.С. Нагачевської (Nagachevska, 2015); зв'язок міграційної політики і протидії торгівлі людьми проаналізовано у науковій розвідці О.Р. Овчиннікової (Ovchinnikova, 2016).

Водночас, недостатньо дослідженими залишаються питання вироблення прикладних «механізмів» протидії торгівлі людьми, що робить досвід держав балтійського регіону (в означеній сфері), цінним – як в науковому, так і в практичному контексті. Тому, **метою** дослідження є аналіз діяльності Ради держав Балтійського моря в сфері протидії торгівлі людьми (організаційний, нормативний і прикладний аспекти).

Виклад основного матеріалу. Рада держав Балтійського моря (далі – РДБМ), як міждержавна регіональна організація, була заснована у 1992 р., для сприяння співпраці та довірі між країнами Балтійського моря. РДБМ складається з 10 держав-членів (Данії, Естонії, Фінляндії, Німеччини, Ісландії, Латвії, Литви, Норвегії, Польщі та Швеції), а також Європейського Союзу (Council, N.d.).

Російська Федерація (входила до числа співзасновників організації), рішенням членів РДБМ (від 3 березня 2022 р.), була відсторонена від подальшої участі у діяльності Ради – як держава, що неспровокованою агресією проти суверенної та демократичної України, порушила фундаментальні принципи та цілі організації. Долю РФ розділила і Білорусь (держав-спостерігач). У спільній заяві (декларації) міністрів закордонних справ держав-учасниць РДБМ і Високого представника Європейського Союзу із закордонних справ і політики безпеки, наголошено, що «Дозволяючи Росії використовувати свою територію для агресії проти України, Білорусь сама несе відповідальність за акт агресії» (Declaration by the Ministers of Foreign Affairs..., March 3, 2022).

Статус спостерігача РДБМ мають 10 країн: Франція, Угорщина, Італія, Нідерланди, Румунія, Словаччина, Іспанія, Україна, Велика Британія та Сполучені Штати Америки. *Спостерігачі* отримують інформацію щодо поточної діяльності РДБМ, долучаються (у відповідних випадках і на тимчасовій основі) до консультацій та роботи структур і робочих органів (Council, N.d.).

У своїй діяльності, РДБМ керується *трьома довгостроковими пріоритетами*: «Регіональна ідентичність», «Сталий і процвітаючий регіон» та «Безпечний і захищений регіон». *Запобігання/протидія торгівлі людьми* (поряд з цивільною безпекою та захистом дітей) є складовою довгострокового пріоритету РДБМ «Безпечний і захищений регіон» (Terms of Reference of the CBSS..., June 9, 2020: 1).

Питання протидії торгівлі людьми (в діяльності РДБМ) актуалізується у зв'язку з виявленими у балтійському регіоні численними та різноманітними *формами торгівлі людьми* (експлуатації): сексуальна та трудова експлуатація, примусові або фіктивні шлюби, примусова злочинність, примусове жебракування та різні форми торгівлі дітьми.

Найбільш поширеними формами є сексуальна та трудова експлуатація, що, значною мірою, зумовлене попитом на дешеву робочу силу та сексуальні послуги і робить регіон «прибутковим для торговців людьми, які працюють як частина організованих злочинних мереж (або як окремі особи), користуючись вразливістю жертв» (Anti-trafficking, N.d.).

Серйозних масштабів набуває *трудова експлуатація* – передусім, у таких державах, як: Фінляндія, Ісландія, Латвія, Литва, Польща (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 6). Так, у 2016-2018 рр., в країнах регіону було офіційно ідентифіковано понад 800 жертв цієї форми торгівлі людьми. Особливо вразливими є сектори з низькою заробітною платою (м'ясопереробна промисловість, будівництво, сільськогосподарський сектор, транспорт і логістика, сектор клінінгу та готелів, сектор догляду), де вербування трудових мігрантів відбувається через незаконні схеми (здебільшого – за активної участі приватних агентств з працевлаштування, посередників, а також недобросовісних роботодавців) (Joint Statement of commitment to work against human..., June 9, 2021: 1).

Значним кроком в оформленні та концептуалізації діяльності РДБМ, в площині протидії торгівлі людьми, стало створення відповідного профільного органу, визначення принципів його діяльності, завдань та «інструментів» їх реалізації. У червні 2006 р. (на 6-му саміті держав Балтійського моря, в Рейк'явіку), рішенням глав урядів, в рамки РДБМ було інтегровано *Північно-Балтійську цільову* (паралельно вживаються назви: оперативна, або робоча) *групу боротьби з торгівлею людьми* (Task Force Against Trafficking in Human Beings – TF-TNB).

Метою групи є посилення та вдосконалення поточної роботи у питаннях протидії (включаючи превентивні, захисні «механізми») торгівлі людьми, «за допомогою узгодженого та міждисциплінарного підходу», який, зокрема, передбачає кооперацію дій TF-TNB з іншими підрозділами Секретаріату РДБМ (у тому числі, з Групою експертів РДБМ з питань дітей групи ризику) та відповідними суб'єктами у державах-членах (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 2-3; Task Force Against Trafficking in Human Beings, N.d.).

TF-TNB складається з представників урядів (відповідальних за цей напрямок роботи) держав-членів РДБМ та Європейської Комісії. Голова групи змінюється (щорічно) на ротаційній основі між державами-членами.

TF-TNB має свій підрозділ у Секретаріаті РДБМ, який: здійснює професійну підтримку Цільової групи та забезпечує безперервність її діяльності (розробляє річні плани роботи та транснаціональні проекти, вносить пропозиції та ініціативи); представляє Цільову групу на відповідних заходах і в міжнародних / регіональних мережах; поширює інформацію про прогрес і результати роботи TF-TNB (Task Force Against Trafficking in Human Beings, N.d.).

Важливим критерієм ефективності TF-TNB є здатність оперативно реагувати на нові фактори ризику і загрози (пов'язані з торгівлею людьми), зумовлені, в тому числі, безпековими викликами – такими, як російсько-українська війна, що призвела до переміщення (в межах регіону) понад 2,7 мільйонів українців (відомості наведені в підсумковому звіті щодо торгівлі людьми, станом на жовтень 2022 р.) (Human Trafficking – Baltic Sea Region Round-up Report 2022, October 17, 2022).

Оперативна група працює відповідно до загальних стратегічних цілей і завдань та річних планів роботи, які відповідають Стратегії Європейського Союзу для регіону Балтійського моря – EUSBSR (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 3).

На поточний момент, діяльність TF-TNB регламентується двома основними документами: «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Стратегія 2020-2025» (далі: «Стратегія») та «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Технічне завдання 2020-2025» (далі: «Технічне завдання») (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025; Terms of Reference of the CBSS..., June 9, 2020).

«Стратегія» – керівний інструмент, який: формулює загальну мету та бачення роботи Цільової групи; встановлює ключові принципи та стандарти, які лежать в основі всіх дій; окреслює і деталізує чотири стратегічні цілі та тематичні пріоритети у протидії торгівлі людьми (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 1-9).

Так, ключовими принципами та стандартами визначено наступні: підхід, що ґрунтується на правах людини; гендерно-чутливий підхід; міждисциплінарна співпраця (передбачає співробітництво органів державної влади з організаціями громадянського суспільства, а також профспілками, асоціаціями роботодавців, підприємствами, релігійними організаціями й іншими суб'єктами); послідовний підхід, що ґрунтується на фактичних даних; процеси участі «знизу-вгору» у поєднанні з підходами «зверху-вниз» (співпраця та координація зусиль між установами й органами різних рівнів); забезпечення сталості (формування ефективної стратегії протидії торгівлі людьми, з урахуванням минулих досягнень та уроків, а також досвіду реалізації глобальних, регіональних і національних програм).

До стратегічних цілей у сфері протидії торгівлі людьми належить: підтримка регіонального інформаційного та ресурсного центру; підвищення узгодженості політики щодо боротьби з торгівлею людьми у контексті міграції; зміцнення

міжнародного співробітництва та стратегічного партнерства (співпраця з державами-спостерігачами РДБМ, регіональними організаціями та стратегічними міжнародними партнерами, як-от: Міжнародна організація з міграції (МОМ), Комісія ЄС та Координатор ЄС з боротьби з торгівлею людьми, Група експертів Ради Європи із заходів стосовно протидії торгівлі людьми (GRETA), Міжнародна Організація Праці (МОП), Спеціальний доповідач ООН з питань торгівлі людьми, Спеціальний представник ОБСЄ з питань торгівлі людьми й ін.); надання технічної допомоги з управління міграцією та протидії торгівлі людьми.

Тематичні пріоритети сформульовані та конкретизовані у відповідності з ключовими викликами та завданнями у сфері протидії торгівлі людьми: трудова експлуатація; державні закупівлі; залучення багатьох зацікавлених сторін; співпраця з третіми країнами, запобігання повторній торгівлі людьми; гендерний вимір; захист потерпілих; сексуальна експлуатація; міграція та програмна безпека (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 1-9).

«Технічне завдання» визначає: мету та склад робочої групи (експерти відповідних міністерств і профільних державних установ); обов'язки Голови та членів TF-ТНВ; приписи щодо організації зустрічей (2-3 на рік) і прийняття рішень (консенсусом); методи роботи, фінансування та керівні міжнародні інструменти (правові документи, рекомендації та плани дій) (Terms of Reference of the CBSS..., June 9, 2020: 1-6).

Річні плани роботи розробляються на основі «Стратегії» та визначених тематичних пріоритетів. План має містити: чіткі цілі, конкретні заходи (проекти, ініціативи), очікуваний результат та показники прогресу для реалізації Стратегічного плану (CBSS Task Force... Strategy 2020-2025, N.d.: 9; Terms of Reference of the CBSS..., June 9, 2020: 6).

Практичне виконання окреслених завдань здійснюється, значною мірою, через розробку та реалізацію низки проєктів РДБМ та TF-ТНВ. Наприклад, проєкт «CAPE» (Competence building, assistance provision and prosecution of labour exploitation cases in the Baltic Sea Region), 2019-2022, головною метою якого був розвиток компетенції, надання допомоги та переслідування випадків трудової експлуатації в регіоні Балтійського моря.

Окрім того, проєкт покликаний підтримувати національні та місцеві органи влади (в усіх державах-членах РДБМ) у питаннях протидії торгівлі людьми, покращення допомоги жертвам і посилення кримінального переслідування торговців людьми. Досягнення мети має здійснюватися шляхом поглиблення обізнаності щодо торгівлі людьми (з метою трудової експлуатації) в Швеції та регіоні Балтійського моря; аналізу та консолідації інформації; активізації діалогу, обміну досвідом, ноу-хау між владою Швеції й інших держав-членів ЄС. «Інструментами» виконання цих завдань є: наукова діяльність, навчальні заходи, просвітницька діяльність серед широкої громадськості.

Реалізація проєкту пов'язана з роботою групи, до складу якої входять профільні національні і місцеві учасники – зокрема Шведська національна оперативна група проти торгівлі людьми – NMT Sverige (CAPE. Competence building, assistance provision and prosecution of labour exploitation cases in the Baltic Sea Region, N.d.).

Проект «CAPE II», 2021-2023 тематично пов'язаний з проєктом CAPE, але «майданчиком» його реалізації виступає Швеція. Що стосується інших країн-учасниць РДБМ, то вони виявили зацікавленість у можливому використанні результатів кампанії та готовність здійснювати певні грошові внески.

Проект фінансується Шведським агентством з питань гендерної рівності (Jämställdhetsmyndigheten) та спрямований на інформування потенційних трудових мігрантів (у тому числі – біженців з України) та громадськості Швеції щодо ризиків і проблем торгівлі людьми (трудова експлуатація) на ринку праці Швеції.

У порівнянні з проектом CAPE, в «інструментарії» реалізації проекту CAPE II передбачена потужна інформаційна кампанія: задіяння можливостей соціальних мереж (цільові оголошення у Facebook і групи у країнах походження); презентаційний захід у Швеції (з метою привернути увагу ЗМІ та максимізувати потенціал охоплення); поширення інформації (відповідними мовами та адаптовану для поширення) у транспортних вузлах – аеропортах, автобусних терміналах та ін. (CAPE II. Competence building, assistance provision and prosecution of labour exploitation cases in the Baltic Sea Region II, N.d.).

Проект «*PROMISE-TRM*» очолюється підрозділом РДБМ «Діти в групі ризику» («Children at Risk unit») та спрямований на захист прав дітей, що стали жертвами торгівлі та експлуатації, шляхом посилення взаємодії між «органами влади та суб'єктами, які безпосередньо беруть участь у реагуванні на подібні випадки та забезпеченні процесів правосуддя» (Task Force Against Trafficking in Human Beings, N.d.).

Провідним партнером Проекту «*They have a name*», 2022-2023 («У них є ім'я») є литовська Асоціація активної молоді (Aktyvus Jaunimas). Загальною його метою є посилення співпраці недержавних організацій Естонії, Латвії та Литви в питаннях проведення національних досліджень форм торгівлі людьми та надання психологічної підтримки жертвам (Anti-trafficking, N.d.).

Особливий практичний інтерес, на наш погляд, представляє «*Транснаціональний механізм перенаправлення в регіоні Балтійського моря*» (Transnational Referral Mechanism of the Baltic Sea Region – BSR-TRM), розроблений Робочою групою РДБМ (2018 р.), у рамках транснаціонального проекту «Прокладаючи шлях до гармонізованої операційної системи в регіоні Балтійського моря» (HOF-BSR). Болгарія, Румунія та Україна були долучені до TRM, оскільки (останнім часом) вони стали основними країнами походження жертв торгівлі людьми у цьому регіоні (Transnational Referral Mechanism of the Baltic Sea Region, N.d.). Фінансування проекту здійснюється урядом Швеції.

Запровадження проекту було викликане об'єктивними чинниками, пов'язаними з переводом жертв торгівлі людьми з однієї системи допомоги (у країні призначення) до іншої (в країні походження). Відмінність систем і відсутність спільного бачення вирішення проблеми, роблять потенційно можливим розвиток «сценарію», за якого людина піддається значному ризику повторно стати жертвою торгівлі людьми.

Ці фактори зумовили необхідність активізації транскордонної співпраці, координацію зусиль з національними механізмами перенаправлення (NRM) залучених країн і вироблення узгоджених підходів до роботи з постраждалими (Transnational Referral Mechanism of the Baltic Sea Region, N.d.).

Метою BSR-TRM є ефективна та безпечна транснаціональна допомога та направлення (перенаправлення) жертв торгівлі людьми до низки послуг (служб) у країнах Балтійського моря, Україні, Болгарії та Румунії.

TRM орієнтований, у першу чергу, на професіоналів, які мають необхідний рівень знань, інформації, підготовки для реалізації поставлених завдань (поліція, соціальні служби, міграційні агентства, неурядові організації, притулки, юристи, медичні працівники, психологи) та структурно включає декілька компонентів (етапів роботи з постраждалими): ідентифікація, невідкладна допомога та захист, повернення, довгострокова допомога та соціальна інтеграція.

Варто зауважити, що є низка викликів (проблем), з якими стикаються держави-учасниці проекту, в ході його реалізації, як-от: відмінності в законодавстві, відсутність знань про систему ідентифікації та допомоги в іншій країні, різний обсяг послуг та критерії отримання допомоги, мовний бар'єр (About TRM, N.d.).

Інформаційна кампанія «*Before You Go*» («Перед тим як ти підеш») була запроваджена 15 листопада 2022 р., як спільний проект РДБМ і Шведського агентства з гендерної рівності. Передбачено, що початкова апробація концепції

«Before You Go» відбуватиметься на території Швеції (як зони фокусування), з перспективою подальшого її поширення на весь балтійський регіон.

Оцінюючи затребуваність кампанії, Еді Муджай (старший радник з питань торгівлі людьми РДБМ) зауважив: «Кампанія «Перед тим як ти підеш» допоможе більшій кількості людей знайти безпечні шляхи до роботи» («Before You Go»: information campaign..., N.d.).

Головним завданням «Before You Go» є інформування трудових мігрантів (в тому числі, потенційних) і переміщених осіб з України, Болгарії, Польщі та Румунії про ризики трудової експлуатації та про права, які вони мають, як працівники.

Змістовними складовими кампанії є доступне на YouTube відео, в якому мігранти (з Болгарії, Польщі, Румунії та України), що вже «осіли» у Швеції, діляться досвідом і дають поради своїм співвітчизникам; додаткові відомості, представлені на відповідній інформаційній сторінці веб-сайту Шведського агентства з питань гендерної рівності («Before You Go»: information campaign..., N.d.).

Інформація, на цій сторінці, розміщена окремими «блоками»: «Про що слід подбати, перш ніж розпочати пошук роботи у Швеції?»; «Ваші права, як працівника у Швеції»; «Інформація про дитячу працю»; «Як може виглядати торгівля людьми з метою примусової праці?»; «Якщо вам потрібна допомога» (подано перелік і контакти екстрених та профільних служб); «Контактна інформація посольств» (BEFORE YOU GO, N.d.). Це дає можливість потенційним мігрантам отримати максимум необхідної інформації та уникнути (або звести до мінімуму) ризики небажаних ситуацій.

Діяльність TF-TNV спрямована, в тому числі, і на покращення обізнаності дипломатичного персоналу щодо проблеми торгівлі людьми. Наприклад, у 2011 р., зусиллями Цільової групи, було підготовлено й опубліковано «Посібник для дипломатів і персоналу консульських і міграційних відділів посольств і дипломатичних представництв про те, як допомагати і захищати жертв торгівлі людьми» (23 лютого 2023 р., на сайті РДБМ, розміщено оновлений варіант посібника), який містить розділи про виявлення випадків торгівлі людьми, міжнародну правову базу, оцінку ризиків, можливості отримання допомоги та безпечного повернення (Anti-trafficking, N.d.; Handbook for Embassies and Diplomatic Missions on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking, February 23, 2023; Task Force Against Trafficking in Human Beings, N.d.).

Вагомою складовою співпраці держав Балтійського регіону є проведення спільних тематичних/цільових заходів (форумів, конференцій, тренінгів і т.ін.), що розширює можливості діалогу, узгодження позицій, апробації напрацьованого (у ході тренінгів / симуляційних навчань). Лише за період листопада-грудня 2023 р., відбулося чотири подібних заходи.

Так, на початку листопада 2023 р. (у Німеччині), було проведено інтенсивний тижневий тренінг (організаторами виступили РДБМ та ОБСЄ), в якому взяли участь понад 50 професіоналів із п'яти країн (практики, які представляють правоохоронні органи, судову систему, постачальників соціальних послуг; організації громадянського суспільства та агенції з надання притулку) – Фінляндії, Німеччини, Ісландії, Литви та Швеції.

Симуляційні навчання були організовані з метою підвищення здатності учасників ефективно ідентифікувати жертв торгівлі людьми та надавати їм допомогу, вироблення підходів до роботи з жертвами торгівлі людьми, з урахуванням травми й ін.

Новий спеціальний представник ОБСЄ та координатор з питань боротьби з торгівлею людьми доктор Карі Джонстон, що взяла участь у заході, зауважила, що з 2015 р. було підготовлено понад 600 практиків із 68 країн. У цілому ж, зусиллями Офісу спеціального представника та координатора ОБСЄ з питань боротьби з торгівлею людьми, було успішно проведено дванадцять національних, одне

регіональне та шість міжнародних симуляційних навчань (Learning by doing: anti-trafficking practitioners across the Baltic Sea Region..., November 10, 2023).

Знаковою подією став *європейський форум*, присвячений питанням активізації боротьби з торгівлею людьми, з метою трудової експлуатації, в Європі (7-8 грудня 2023 р., Стокгольм, Швеція). Форум, що був організований Радою держав Балтійського моря та Шведським агентством гендерної рівності, зібрав на своїх майданчиках близько 250 експертів (у тому числі: представників приватного сектору, організацій роботодавців, інспекцій праці, міграційних агентств і профспілкових організацій; юристів і науковців) й політиків з усієї Європи.

У ході експертних семінарів і панельних дискусій, обговорювалися питання: переоцінки та посилення стратегій протидії трудовій експлуатації в європейських країнах; подолання інституційних і законодавчих перешкод у цій сфері; боротьби з попитом та інтеграції мігрантів (як превентивних заходів); розслідування, судового переслідування та засудження випадків трудової експлуатації; ефективного партнерства, за межами традиційних зацікавлених сторін, та інші (European Forum in Stockholm..., December 13, 2023).

З 29 листопада по 1 грудня 2023 р. у Рованіємі (Фінляндія), за участі двох експертних груп РДБМ (Цільової групи проти торгівлі людьми / TF-TNV та Експертної групи з питань дітей групи ризику / CAR), відбувся семінар, присвячений питанням запобігання торгівлі дітьми та випадків насильства над ними (Preventing child trafficking..., December 14, 2023).

Висновки. Протидія торгівлі людьми є важливою компонентою співробітництва держав балтійського регіону та складовою довгострокового пріоритету РДБМ «Безпечний і захищений регіон». У діяльності РДБМ, в площині протидії торгівлі людьми, можна (умовно) виділити три аспекти: *організаційний* (створення Північно-Балтійської цільової групи боротьби з торгівлею людьми (TF-TNV) та її підрозділу у Секретаріаті РДБМ, які безпосередньо відповідальні за цей напрямок роботи); *нормативний* (підготовка регламентуючих документів: «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Стратегія 2020-2025» та «Цільова група РДБМ проти торгівлі людьми. Технічне завдання 2020-2025»), і *прикладний* («запуск» низки проєктів та експертне обговорення найбільш резонансних проблем на «майданчиках» міжнародних форумів, конференцій, тренінгів).

Важливе прикладне значення, на наш погляд, представляють проєкти РДБМ і TF-TNV, спільною рисою більшості з яких є їх інформативна спрямованість (збирання, консолідація, аналіз, інформування/обмін інформацією). Цільову «аудиторію» отримувачів («споживачів») інформації складають: національні та місцеві органи влади (проєкти CAPE, PROMISE-TRM); фактичні та потенційні трудові мігранти (проєкт CAPE II, інформаційна кампанія «Before You Go»).

Особливої уваги заслуговує (орієнтований на професіоналів), проєкт «Транснаціональний механізм перенаправлення в регіоні Балтійського моря» (BSR-TRM), який передбачає тісну співпрацю та координацію зусиль країн походження (в тому числі – Україну) та країн призначення, в організації транснаціональної допомоги та направленні (перенаправленні) жертв торгівлі людьми до низки послуг (служб). Реалізація цього проєкту виявила низку труднощів, які ми вважаємо загальними, для формату міждержавної співпраці (комунікації): відмінності у законодавстві, відсутність знань про систему ідентифікації та допомоги в іншій країні, різний обсяг послуг і критерії отримання допомоги, мовний бар'єр. Вагомою складовою співробітництва держав регіону є обговорення (за участі експертів і практиків) назрілих проблем протидії торгівлі людьми, на «майданчиках» міжнародних форумів, конференцій, тренінгів.

REFERENCES

About TRM. (N.d.). *HOF BSR*. Retrieved from <https://bsr-trm.com/about-trm/>
Anti-trafficking. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/wwLPOixp>

- «Before You Go»: information campaign highlights risks of labour exploitation. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/6wLPArHV>
- BEFORE YOU GO. (N.d.). *The Swedish Gender Equality Agency*. Retrieved from <https://cutt.ly/8wLPAIDe>
- CAPE II. Competence building, assistance provision and prosecution of labour exploitation cases in the Baltic Sea Region II. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cbss.org/projects-cbss/cape-ii/>
- CAPE. Competence building, assistance provision and prosecution of labour exploitation cases in the Baltic Sea Region (CAPE). (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cbss.org/projects-cbss/completed-projects/cape/>
- CBSS Task Force against Trafficking in Human Beings Strategy 2020-2025. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/DwLPIEA1>
- Council. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/qwLPFmdc>
- Declaration by the Ministers of Foreign Affairs of Denmark, Estonia, Finland, Germany, Iceland, Latvia, Lithuania, Norway, Poland and Sweden and the High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy on the participation by the Russian Federation and Belarus in the work of the Council of the Baltic Sea States (March 3, 2022). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/wwLPxX4c>
- European Forum in Stockholm drives international efforts against labour exploitation (December 13, 2023). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/ewLPDfw4>
- Guralenko, N.A.** (2020). Combating human trafficking in Ukraine: ways to improve legal policy. *Carpathian Legal Gazette*, 1, 163-167 // **Гураленко, Н.А.** (2020). Протидія торгівлі людьми в Україні: шляхи вдосконалення правової політики. *Прикарпатський юридичний вісник*, 1, 163-167.
- Handbook for Embassies and Diplomatic Missions on How to Assist and Protect Victims of Human Trafficking (February 23, 2023). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/QwLPSwy3>
- Human Trafficking – Baltic Sea Region Round-up Report 2022 (October 17, 2022). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/2wLPPyoY>
- ICAT Chairs' Annual Report (2022). *The Inter-Agency Coordination Group against Trafficking in Persons*. Retrieved from <https://cutt.ly/bwLPUzz4>
- Joint Statement of commitment to work against human trafficking for labour exploitation in the Baltic Sea Region (June 9, 2021). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/fwLPYwLb>
- Joint Statement of the Inter-Agency Coordination Group against Trafficking in Persons (ICAT) on the World Day against Trafficking in Persons (2023). *The Inter-Agency Coordination Group against Trafficking in Persons*. Retrieved from <https://cutt.ly/ZwLPvSkX>.
- Kisil, Z.R.** (2017). Human trafficking is a social problem of modern times. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. Legal series*, 2, 188-193 // **Кісіль, З.Р.** (2017). Торгівля людьми – соціальна проблема сучасності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*, 2, 188-193.
- Learning by doing: anti-trafficking practitioners across the Baltic Sea Region take part in week-long regional simulation training (November 10, 2023). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/qwLPSYyk>
- Melnikova, O.O.** (2016). Human trafficking as a form of transnational criminal activity. *South Ukrainian legal journal*, 1, 36-39 // **Мельнікова, О.О.** (2016). Торгівля людьми як форма транснаціональної злочинної діяльності *Південноукраїнський правничий часопис*, 1, 36-39.
- Mykhaylenko, D.O.** (2015). Combating human trafficking as one of the directions for overcoming transnational crime. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*, 34 (3), 38-41 // **Михайленко, Д.О.** (2015). Протидія торгівлі людьми як один із напрямів подолання транснаціональної злочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 34 (3), 38-41.
- Nagachevska, Yu.S.** (2015). Prevention and countering of human trafficking at the national and international level. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. Legal series*, 1, 405-415 // **Нагачевська, Ю.С.** (2015). Запобігання та протидія торгівлі людьми на національному та міжнародному рівні. *Науковий вісник*

Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: юридична, 1, 405-415.

Ovchinnikova, O.R. (2016). Migration policy and anti-trafficking. *Innovative economy*, 1-2, 163-167 // **Овчиннікова, О.Р.** (2016). Міграційна політика і протидія торгівлі людьми. *Інноваційна економіка*, 1-2, 163-167.

Preventing child trafficking: CBSS holds multidisciplinary expert workshop in Rovaniemi (December 14, 2023). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cutt.ly/7wLPDXt5>

Task Force Against Trafficking in Human Beings. (N.d.). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from <https://cbss.org/cbss-bodies/tf-thb/>

Terms of Reference of the CBSS Task Force against Trafficking in Human Beings (June 9, 2020). *Council of the Baltic sea states*. Retrieved from. <https://cutt.ly/twLPcTbK>

Transnational Referral Mechanism of the Baltic Sea Region. (N.d.). *HOF BSR*. Retrieved from <https://bsr-trm.com/>

UNODC Global Report on Trafficking in Persons (2022). *United Nations Office on Drugs and Crime*. Retrieved from <https://cutt.ly/hwLPU5Zi>